

Tuarascáil bhliantúil 2022 Na 10 gceist is coitianta

1. Cén ról atá ag Cúirt Iniúchóirí na hEorpa a mhéid a bhaineann le cuntais an Aontais Eorpaigh?

Gach bliain, seiceálaimid cuntais chomhdhlúite an Aontais Eorpaigh agus tugaimid tuairim ar thrí cheist ar leith: 1) an bhfuil na cuntais beacht, 2) an bhfuarthas ioncam an Aontais i gcomhréir leis na rialacha, agus 3) an ndearnadh íocaíochtaí i gcomhréir leis na rialacha. Is iad na seiceálacha sin a bhíonn mar bhunús dár **ráiteas dearbhaithe**, a bhfuil sé de cheangal orainn é a sholáthar do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle faoi Airteagal 287 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE).

In 2022, ba é **€196 bhiliún** a bhí i gcaiteachas an Aontais. Seasann sé sin do 1.3 % d'oll-ioncam náisiúnta Bhallstáit an Aontais le chéile. Nuair a dhéantar an caiteachas ó chistí a bhí curtha i leataobh don tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta a chur san áireamh (€47.3 billiún), b'ionann íocaíochtaí ón Aontas agus **€243.3 billiún** san iomlán in 2022.

2. Conas a dhéantar an caiteachas RRF (pacáiste téarnamh an Aontais) a léiriú sa tuarascáil bhliantúil?

Is pacáiste airgeadais é NextGenerationEU (NGEU) ina bhfuil roinnt clár éagsúil chun tacú le Ballstáit an Aontais ina dtéarnamh eacnamaíoch i ndiaidh phaindéim COVID-19. Tá cuid de na cláir sin á gcistiú faoi cheanteidil den Chreat Airgeadais Ilbhliantúil (CAI) 2021-2027, agus déantar na híocaíochtaí de réir na samhla agus na rialacha do thabhairt i gcrích atá ann do CAI. Os a choinne sin, déantar an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (RRF), arb ionann é agus thart ar 90 % de chistiú NGEU, a thabhairt i gcrích ar bhealach atá go hiomlán éagsúil ón gcaoi a ndéantar caiteachas as buiséad an Aontais faoi CAI. Cé go n-íoctar tairbhíthe de chaiteachas bhuiséad an Aontais as gníomhaíochtaí áirithe a dhéanamh nó go ndéantar athchistiú leo as costais a tabhíodh, is amhlaidh – faoi RRF – go n-íoctar Ballstáit as garspriocanna nó spriocanna réamhshainithe a bhaint amach go sásúil. Dá bhrí sin, tá **tuairim ar leithligh** tugtha againn i dtaobh **chaiteachas RRF** chomh maith le caibidil ar leith a bheith ann dó sa tuarascáil bhliantúil.

3. Cad í conclúid Chúirt Iniúchóirí na hEorpa do 2022?

Chuireamar ár séala le cuntais 2022 á rá go raibh siad **beacht** (i.e tuairim 'ghlan' tugtha), faoi mar a rinneamar le haghaidh gach bliain airgeadais ó 2007 i leith. Tháingamar ar an gconclúid gur thug cuntais 2022 léargas fíorcheart, ar gach slí ábharthach, ar staid airgeadais an Aontais, ar a chuid torthaí don bhliain, ar a shreabh airgid agus ar na hathruithe ina ghlansócmhainní.

Fuaireamar go raibh an t-ioncam saor ó earráid ábharthach. Maidir leis an gcaiteachas, tugaimid dhá thuairim ar leithligh: ceann ar bhuiséad an Aontais agus ceann eile ar RRF.

Bhí an meastachán den leibhéal earráide i gcaiteachas bhuiséad an Aontais ag 4.2 %. Is ionann sin agus méadú i gcomparáid le blianta roimhe seo, nuair a sheas sé do 3 % (2021) agus sheas sé do 2.7 % (2019 agus 2020). Mar ab amhlaidh sa trí bliana roimhe sin, tháingamar ar an gconclúid go raibh an earráid sin forleatach in 2022 agus, dá bhrí sin, d'eisíomar **tuairim neamhfhabhrach**.

D'eisíomar tuairim ar leithligh freisin don chaiteachas faoi RRF. Fuaireamar saincheisteanna rialtacha i 15 de na 281 gharsprioc agus sprioc a scrúdaíodh, agus dá bhrí sin, d'eisíomar **tuairim cháilithe**.

4. Cad a chiallaíonn 'earráid fhorleatach' agus caiteachas 'ardriosca'?

Measadh gur caiteachas ardriosca a bhí in dhá thriain den chaiteachas as buiséad an Aontais in 2022. Cé gurb é 4.2 % an meastachán atá againn den leibhéal earráide don chaiteachas iomlán, méadaíonn sé sin go dtí 6 % nuair a scrúdaítear caiteachas ardriosca as féin. Mar gheall ar an ualach substaintiúil atá ag an gcineál sin caiteachais faoin gcaiteachas iomlán (66 %), measaimid go bhfuil an earráid sin forleatach, i.e. go bhfuil sí ar fáil sa phobal iomlán faoi iniúchóireacht nó i **gcuid shuntasach** den phobal sin.

Tagraíonn caiteachas ardriosca go príomha don **athchistiú a dhéanann an tAontas Eorpach** ar chostais incháilithe le haghaidh gníomhaíochtaí incháilithe (de réir rialacha casta). Mar shampla, déantar athchistiú le haghaidh tionscadail taighde (faoi 'An Margadh Aonair, Nuálaíocht agus Inneachar Digiteach'), infheistíocht i bhforbairt réigiúnach agus tuaithe (faoi 'Comhtháthú, Athléimneacht agus Luachanna' agus 'Acmhainní Nádúrtha agus an Comhshaol'), agus tionscadail don chabhair forbartha (faoi 'An Chomharsanacht agus an Domhan'). I mbliana, mhéadaigh an sciar den chineál sin caiteachais go dtí 66 % (i gcomparáid le 63.2 % agus 59 % in 2020).

Baineann caiteachas ísealriosca le **híocaíochtaí atá bunaithe ar theidlíocht**, a dhéantar le tairbhíthe a chomhlíonann coinníollacha áirithe (nach bhfuil chomh casta). Mar shampla, bheidís seo a leanas i gceist le híocaíochtaí den sórt sin: comhaltachtaí mac léinn agus taighde (faoi 'An Margadh Aonair, Nuálaíocht agus Inneachar Digiteach'); cabhair dhíreach d'fheirmeoirí (faoi 'Acmhainní Nádúrtha agus an Comhshaol'); agus tuarastail agus pinsin d'fhoireann an Aontais (faoi 'Riarachán Poiblí Eorpach').

5. Cad is tuairim 'ghlan/choinníollach/neamhfabhrach' ann?

Ciallaíonn tuairim '**ghlan**' go dtugann na figiúirí sna cuntais léargas fíorcheart ar an staid airgeadais, agus go bhfuil siad de réir na rialacha atá ann do thuairisciú airgeadais agus do bhainistiú airgeadais. Tá na hidirbhearta is bun leis na cuntais dlíthiúil agus rialta ar gach slí ábharthach.

Ciallaíonn tuairim '**choinníollach**' nach bhféadfadh na hiniúcháirí tuairim ghlan a thabhairt, ach nach bhfuil na fadhbanna a sainaitníodh forleatach.

Tugann tuairim '**neamhfabhrach**' le tuiscint go bhfuil fadhbanna forleathana ann.

6. Cad is leibhéal earráide 'ábharthach' ann?

I dtéarmaí iniúchóireachta, ciallaíonn sé sin **an leibhéal ag a meastar go bhfuil éifeacht shuntasach ag earráidí má tá siad os a chionn**. Is é is dóichí go mbeidh tionchar ag leibhéal ábharthach earráide ar na cinntí a dhéanann na húsáideoirí a bhfuil tuarascáil iniúchóireachta beartaithe lena n-aghaidh. Úsáidimidne agus an Coimisiún Eorpach **tairseach de 2 %** chun ábharthacht a chinneadh.

7. Cad a chiallaíonn an 'leibhéal earráide atá measta againn'?

Seasann an figiúr de 4.2 % dár meastachán ar an **méid airgid nár cheart a bheith íoctha amach** as buiséad an Aontais mar gheall, dar linne, nár caitheadh é i gcomhréir le rialacha an Aontais nó leis na rialacha sonracha náisiúnta.

I measc na n-earráidí coitianta, tá siad seo a leanas: íocaíochtaí le tairbhíthe nó tionscadail neamh-incháilithe; nó íocaíochtaí le haghaidh seirbhísí nó earraí a cheannach nó infheistíochtaí a dhéanamh gan na rialacha maidir le soláthar poiblí a bheith curtha i bhfeidhm mar is ceart.

8. An gciallaíonn sé sin gur cuireadh 4.2 % d'airgead an Aontais amú?

Ní chiallaíonn. Ní bheadh sé cruinn é sin a rá, mar go bhfuil difríocht mhór idir 'earráid' agus 'diomailt'. Agus caiteachas as buiséad an Aontais á thástáil againn, seiceálaimid an ndearnadh airgead an Aontais a chaitheamh de réir na rialacha, an ndearnadh na costais a gearradh a ríomh go cuí, agus an ndearnadh na coinníollacha incháilitheachta a chomhlíonadh. Sa chás nach bhfuil ceann amháin nó níos mó de na ceanglais sin á gcomhlíonadh, tugaimid 'earráid' air sin. Sin é a chiallaíonn an figiúr seo de 4.2 %.

Cé go bhfuil íocaíochtaí le haghaidh tionscadal nó do thairbhíthe nach gcomhlíonann na coinníollacha incháilitheachta i gceist leis na hearráidí sin, d'fhéadfaidís fós féin na tairbhí a bhí beartaithe a chur ar fáil. Sa chás sin, bhí na híocaíochtaí dlíthiúil agus rialta bíodh sin go páirteach, nó ní in aon chor, ach **ní féidir a rá gur diomailt a bhí iontu**. Mar shampla, i gcás nós imeachta soláthair amháin, níor chomhlíon aon tairgeoir na ceanglais is gá a roghnú. De réir na rialacha, ba cheart go ndéanfaí tairiscint nua a sheoladh. Mar sin féin, rinne an t-údarás conarthach modhnú ar an modh ríofa do na critéir roghnúcháin, agus roghnaigh sé ceann de na tairgeoirí sin. Cé nár chomhlíon an soláthar na rialacha agus nach raibh an caiteachas incháilithe, cuireadh an infheistíocht ceannaithe chun críche (cill táthúcháin) agus baineadh úsáid aisti.

Ar ndóigh, is féidir le caiteachas a bheith dlíthiúil agus rialta ach é a bheith ina dhíomailt chomh maith céanna. Sampla de sin a thuairiscíomar roimhe seo is ea bonneagar calafoirt a bhí á thógáil agus gan aird chúil tugtha ar na leibhéil lastais a bhí tuartha ina leith.

9. Ar calaois atá i gceist leis na hearráidí a fuarthas?

I bhformhór mór na gcásanna, níl aon chomhartha calaoise ann. Is caimiléireacht d'aon ghnó atá sa chalaos ar mhaithe le buntáiste a bhaint amach. Cé gur féidir leis a bheith deacair calaois a shainaithint trí na gnáthnósanna imeachta iniúchóireachta, tagann líon áirithe cásanna de chalaos amhrasta chun solais gach bliain ag éirí as an tástáil a dhéanaimid.

In 2022, thuairiscíomar 14 chás de chalaos amhrasta as an iomlán de 760 idirbheart a chuireamar faoi iniúchóireacht. Thuairiscíomar na cásanna sin chuig OLAF, Oifig Frith-Chalaoise an Aontais Eorpaigh, i gcás inar gá, a dhéanann na cásanna sin a imscrúdú agus a dhéanann obair leantach orthu i gcomhar leis na húdaráis. Rinneadh sé chinn de na cásanna sin a thuairisciú ag an am céanna chuig Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (OIPE).

10. Cén fáth a bhfuil an Tuarascáil bhliantúil ag trácht ar rioscaí a bhaineann le fiachas agus neamhchosaint buiséid an Aontais?

Mhéadaigh fiachas an Aontais go suntasach in 2022 go €344.3 billiún faoi dheireadh na bliana (2021: €236.7 billiún). Tharla sé sin mar gheall go príomha ar iasachtaíochtaí nua le haghaidh NGEU, an Ionstraim Eorpach le haghaidh Tacaíocht Shealadach chun Rioscaí Dífhostaíochta a mhaolú i gcás Éigeandála (SURE), agus Cúnamh Macrairgeadais (MFA).

Ag an am céanna, tháinig méadú suntasach ar **chostais iasachtaíochta** mar gheall ar rátaí úis atá ag dul i méid. Tháinig méadú ar chostas chistiú NGEU nua ó 0.14 % sa dara leath de 2021 go 2.6 % sa dara leath de 2022. In 2022, b'ionann an t-ús glan a íocadh ar iasachtaíochta NGEU agus €0.5 billiún.

Mhéadaigh neamhchosaint buiséad an Aontais ó €205 billiún in 2021 go dtí €248 billiún in 2022. Tharla sé sin go príomha mar gheall ar iasachtaí breise NGEU agus SURE do na Ballstáit agus

iasachtaí MFA a tugadh don Úcráin. Sa bhreis air sin, ag deireadh 2022, bhí €126 bhiliún breise in iasachtaí deonaithe cheana féin ach nach raibh íoctha amach go fóill. Dá bhrí sin, leanfaidh neamhchosaint bhuiséad an Aontais de bheith ag dul in airde.

Tá Tuarascáil bhliantúil 2022 ón gCúirt Iniúchóirí ar fáil in 24 theanga an Aontais ag eca.europa.eu.